

2. pielikums
Zemkopības ministrijas
29.01.2016
protokollēmumam Nr.2

**Pasākumu ieviešanas plāns skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (2016.–
2021.gadam)**

Latvijas Republikas
Zemkopības ministrija

Rīga, 2016

Satura rādītājs

Ievads.....	4
1. Situācijas raksturojums	5
1.1. <i>Skolēnu uztura paradumi</i>	5
1.2. <i>Programmas īstenošana iepriekšējos mācību gados (2010/2011 – 2015/2016)</i>	7
1.3. <i>Pirmais programmas izvērtējums</i>	9
1.4. <i>Secinājumi</i>	10
2. Plāna mērķi un uzdevumi	11
3. Pasākumi izvirzīto mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei	12
3.1. <i>Mērķauditorija</i>	12
3.2. <i>Produktu saraksts</i>	12
3.3. <i>Produktu izdale</i>	13
3.4. <i>Komunikācijas pasākumi</i>	14
3.5. <i>Skolēnu izglītošanas pasākumi</i>	14
4. Programmas administrēšana un izvērtēšana	18
4.1. <i>Programmas administrēšana un kontrole</i>	18
4.2. <i>Plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtēšana</i>	18
5. Nepieciešamais finansējums plāna pasākumu īstenošanai	21
6. Par pasākumu īstenošanu atbildīgās institūcijas	24

Tekstā lietotie saīsinājumi:

Saīsinājums	Skaidrojums
BIOR	Valsts zinātniskais institūts „Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR””
ES	Eiropas Savienība
EK	Eiropas Komisija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
LAA	Latvijas augļkopju asociācija
LAD	Lauku atbalsta dienests
LD	Dārzenkopju biedrība „Latvijas dārznieks”
MK	Ministru kabinets
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VM	Veselības ministrija
ZM	Zemkopības ministrija

Ievads

Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regulas (ES) Nr.1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr.922/72, (EEK) Nr.234/79, (EK) Nr.1037/2001 un (EK) Nr.1234/2007, (turpmāk – Regula Nr.1308/2013) 23.panta 2.punktu, dalībvalstis, kas vēlas piedalīties programmā skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (turpmāk – programma), izstrādā stratēģiju valsts vai reģiona līmenī, paredzot arī papildu pasākumus, lai informētu skolēnus par veselīgiem ēšanas paradumiem, par vietējo pārtikas apriti un novērstu pārtikas izšķērdēšanu (turpmāk – izglītošanas pasākumi). Saskaņā ar EK 2009.gada 7.apriļa Regulas (EK) Nr.288/2009, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus par Padomes Regulas (EK) Nr.1234/2007 piemērošanu attiecībā uz Kopienas atbalstu augļu un dārzeņu, pārstrādātu augļu un dārzeņu un banānu produktu piegādei bērniem izglītības iestādēs saskaņā ar programmu “Augļi skolai”, (turpmāk – Regula Nr.288/2009) 4.panta 1.punktu dalībvalstis līdz kārtējā gada 31.janvārim iesniedz pieteikumu EK atbalsta saņemšanai un programmas īstenošanas stratēģiju.

Latvijā programma tika ieviesta 2010.gadā, pamatojoties Ministru kabineta 2010.gada 3.augusta noteikumiem Nr.737 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu piegādei skolēniem vispārējās izglītības iestādēs”, kas zaudēja spēku ar 2015.gada 18.septembri, kad spēkā stājās Ministru kabineta 2015.gada 8.septembra noteikumi Nr.519 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu piegādei skolēniem vispārējās izglītības iestādēs” (turpmāk – MK noteikumi). MK noteikumi, kas ir saistoši trešajām personām, nosaka ne tikai ES un valsts atbalsta administrēšanas un saņemšanas kārtību, bet arī paredz nosacījumus programmas īstenošanai Latvijā.

Papildus MK noteikumiem tika izstrādāts “Pasākumu ieviešanas plāns skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (2010.–2015.gadam)”. MK noteikumi un to papildinošais “Pasākumu ieviešanas plāns skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (2010.-2015.gadam)” aptvēra programmas īstenošanu no 2010./2011. līdz 2015./2016.mācību gadam.

Sākot ar 2016.gadu programma Latvijā turpina darboties, pamatojoties uz MK noteikumiem un tos papildina “Pasākumu ieviešanas plāns skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (2016.-2021.gadam)”, kas pēc apstiprināšanas pārņems pašreiz spēkā esošās programmas saistības un nosacījumus.

1. Situācijas raksturojums

1.1. Skolēnu uztura paradumi

Mūsdienās pieaugušie un arī bērni aizvien biežāk izvēlas ēst ārpus mājām, iegādājoties jau pagatavotu ēdienu vai izvēloties ātrās uzkodas, kas satur daudz tauku un pievienotā cukura un sāls. Vienlaikus ir strauji samazinājusies iedzīvotāju fiziskā slodze un enerģijas patēriņš diennaktī, kas kopā ar neveselīgiem uztura paradumiem nākotnē var veicināt lieko svaru un aptaukošanos. Ņemot vērā minēto, visā pasaulē arvien lielāka nozīme tiek pievērsta fizisko aktivitāšu un veselīga uztura paradumu veicināšanai, tostarp svaigu augļu un dārzeņu iekļaušanai ikdienas ēdienkartē.

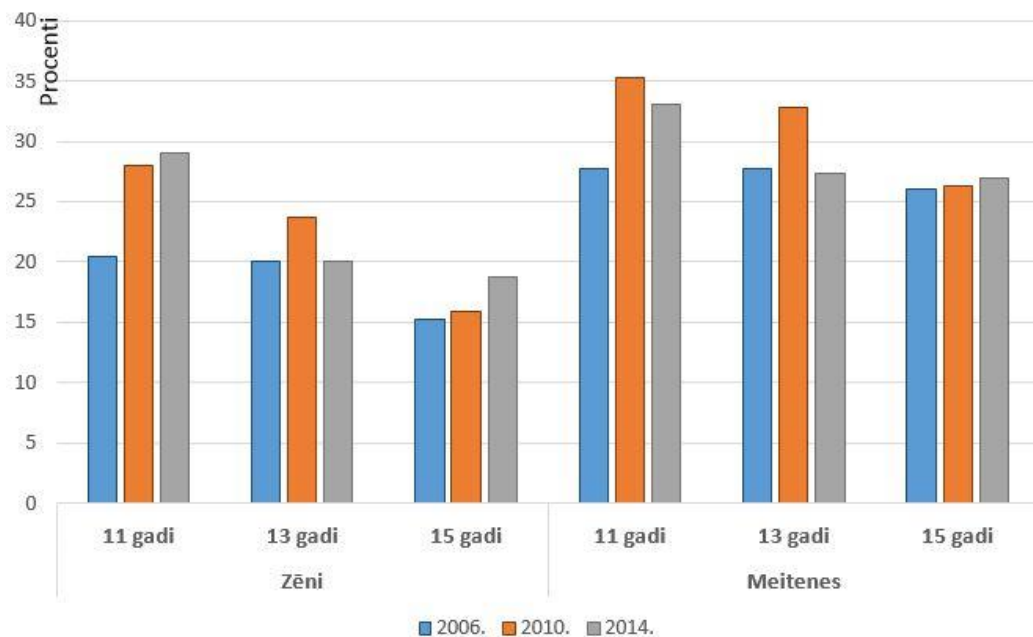
Augļi un dārzeņi ir pārtikas produkti, kas veido vienu no četrām veselīga uztura grupām. Tie bagātina uzturu ar vitamīniem, minerālvielām, antioksidantiem, balastvielām un bioloģiski aktīvām vielām, kam ir liela nozīme imunitātes stiprināšanā, piemēram C vitamīnam, E vitamīnam, beta karotīnam u.c. Papildus augļi un dārzeņi ieteicami aptaukošanās, vēža, sirds un asinsvadu slimību, kā arī citu slimību profilaksei.

Pētījumi liecina, ka veselīgas ēšanas paradumi veidojas jau bērnībā. Līdz ar to cilvēki, kas bērnībā ēduši pietiekamā daudzumā augļus un dārzeņus, tos ēd arī turpmāk. Savukārt tie, kas bērnībā ēduši maz augļu un dārzeņu, savus ēšanas paradumus nemaina arī turpmākajā dzīvē, tā radot sev liekā svara, sirds un asinsvadu slimību draudus.

Latvijas skolēnu veselības paradumu pētījuma 2013./2014. mācību gada aptaujas dati¹ liecina, ka Latvijā augļu un dārzeņu patēriņš gan zēniem, gan meitenēm ir krasi nepietiekams, turklāt ar zēniem šī situācija ir sliktāka nekā meitenēm. Vidēji tikai katrs ceturtais pusaudzis Latvijā lieto uzturā augļus un dārzeņus katru dienu.

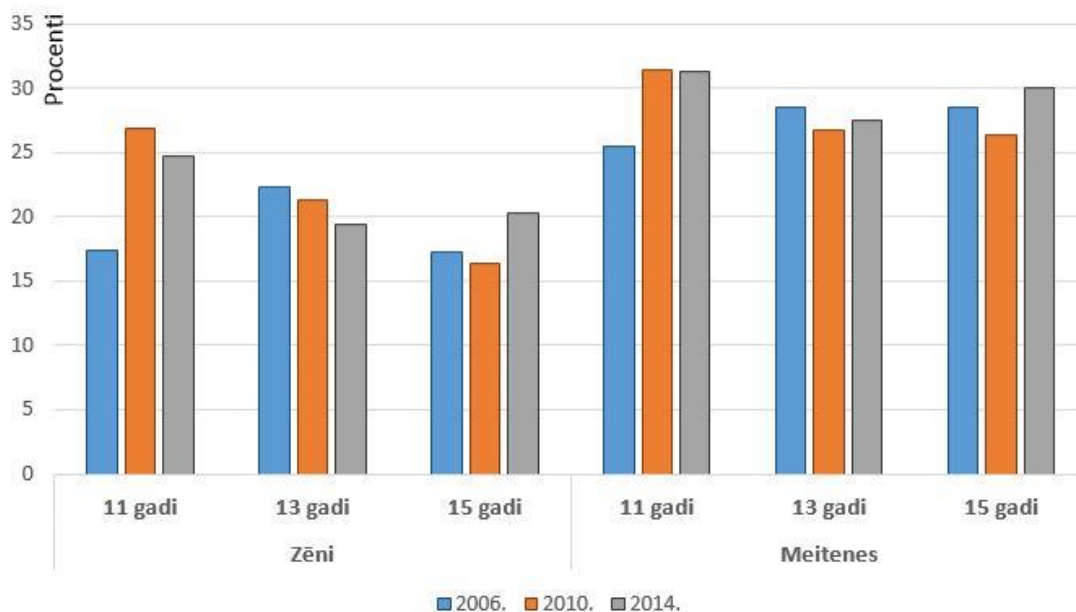
Tendences no 2006.gada uzrāda nelielu augļu ēšanas pieaugumu meitenēm, piemēram, 15 gadu vecuma grupā 2014.gadā šis pieaugums bija 3% salīdzinot 2006.gadu (skatīt 1.attēlu).

¹ Latvijas skolēnu veselības paradumu pētījums. 2013./2014. mācību gada aptaujas rezultāti un tendences. SPKC

1.attēls. Augļu ēšana vismaz reizi dienā, 2006-2014.,%
 Avots: SPKC

Dārzeņu patēriņš abiem dzimumiem ik gadu samazinās, izņemot 15-gadīgās meitenes, kurām dārzeņu patēriņš 2014.gadā ir par 5% augstāks salīdzinot ar 2006.gadu.

2.attēls. Dārzeņu ēšana vismaz reizi dienā, 2006.-2014.,%
 Avots: SPKC

Saskaņā ar pētījumu gan augļu, gan dārzeņu lietošana būtiski samazinās, pieaugot pusaudžu vecumam, tomēr vērtējot 2014.gada aptaujas datus redzams,

ka nepietiekams augļu patēriņš ir novērojams jau 11-gadīgiem pusaudžiem, no kuriem kopumā mazāk kā trešā daļa ēd augļus katru dienu.

Skolas augļa programma kā daļa no kopējās veselības politikas ir iekļauta VM izstrādātajās “Sabiedrības veselības pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam”. Tā papildina VM īstenotās politikas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot bērnu veselību, ierobežojot pārtikas produktu ar augstu pievienotā cukura, sāls un tauku saturu patēriņu skolēnu vidū, vienlaikus palielinot svaigu augļu un dārzeņu daudzumu uzturā.

Lai sasniegtu minētos mērķus, VM 2012.gadā izstrādāja Ministru kabineta noteikumus, kas nosaka bērnu ēdināšanu izglītības un ārstniecības iestādēs, sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijās, kā arī 2016.gada 1.janvārī stājās spēkā grozījumi minētajos noteikumos, kas paredz uzlabot bērnu ēdināšanas kvalitāti un pārskatīt atļauto pārtikas produktu klāstu, ko drīkst izplatīt izglītības iestāžu teritorijā (t.sk. kafejnīcās, uz kodu un dzērienu automātos) papildus pusdienu ēdienkartei¹. Tāpat SPKC katru gadu sadarbībā ar NVO un pašvaldībām organizē pasākumus veselīga uztura veicināšanai bērniem par veselīga uztura pamatprincipiem un veselīgas ēdienkartes veidošanu. Bērnu un jauniešu izglītošanai par šiem jautājumiem SPKC ir izdevis vairākus informatīvus materiālus bērniem un pusaudžiem par veselīgu uzturu, tai skaitā brošūras „*Izvēlies veselīgo!*” un “*Ko ēdīsim?*”. 2013. gadā sadarbībā ar VM un Latvijas Diētas un uztura speciālistu asociāciju tika izstrādāta mobilā aplikācija un interneta spēle „*Ēd Gudri.lv*”, kas ir sociālais portāls par un ap veselīgu un pareizu uzturu, kuru var izmantot gan pieaugušie, gan bērni, mācoties veselīga un sabalansēta uztura pamatprincipus.

1.2. Programmas īstenošana iepriekšējos mācību gados (2010/2011 – 2015/2016)

Saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 II pielikumu dalībvalstīm ir piešķirts provizoriskais ES līdzfinansējuma apmērs, ņemot vērā dalībvalstī dzīvojošos 6 - 10 gadus vecus bērnus. Latvijai no 2010./2011. gada līdz 2013./2014.gadam provizoriskais ES atbalsta apmērs bija 450 100 *euro*, savukārt ar 2014./2015.mācību gadu, kad EK palielināja programmas kopējo budžetu, tas sasniedza 633 957 *euro*.

Regulas Nr.288/2009 4.panta 4.punkts dalībvalstīm ļauj lūgt EK palielināt ES līdzfinansējuma daļu, un Latvija ik gadu šo iespēju ir izmantojusi.

Latvijā programma tika ieviesta 2010.gadā. Ņemot vērā pieejamo programmas budžetu, bezmaksas 100 g augļus un dārzeņu porcijas saņēma 1.-6.klašu skolēni 5 reizes nedēļā.

¹ Ministru kabineta 2015.gada 14.jūlija noteikumi Nr. 405 „Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 13. marta noteikumos Nr. 172 "Noteikumi par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem””

Ņemot vērā programmas popularitāti un iespēju palielināt ES atbalstu, kā arī skolu un produktu piegādātāju ierosinājumus, sākot ar 2011./2012.mācību gadu programmas mērķauditorija tika paplašināta no 1.-6.klašu skolēniem uz 1.-9.klašu skolēniem un tika noteikts, ka vienam skolēnam ir jāsaņem 3 bezmaksas 100 g porcijas nedēļā.

Detalizētāku informāciju par programmas apguvi periodā skatīt 1.tabulā.

1.tabula

Programmas īstenošana pa mācību gadiem

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016*
Mērķauditorija	1.-6.klase	1.-9.klase				
Izglītības iestāžu skaits	537	708	754	780	793	763
Izdalīto porciju skaits	2 356 940	7 020 684	8 396 229	6 353 013	7 117 351	*
Izdalītie augļi un dārzeņi, t	236	702	840	635	712	*
Izmaksātais kopējais atbalsts, euro, t.sk.:						
<i>ES atbalsts, euro</i>	299 062	796 073	855 353	802 457	998 274	*
<i>LV atbalsts, euro</i>	99 687	265 358	285 118	267 486	110 919	*
Izdales periods	7 nedēļas	15 nedēļas	19 nedēļas	14 nedēļas	14 nedēļas	11 nedēļas
	10.01-25.02.2011.	11.11.2011. - 09.03.2012.	01.10.2012.- 28.02.2013.	01.10.2013.- 24.01.2014.	03.11.2014.- 27.02.2015.	02.11.2015.- 02.02.2016.

Avots: LAD

**Uz plāna sagatavošanas brīdi programmas īstenošana 2015./2016.mācību gadā vēl nav noslēgusies un dati nav pieejami*

Izglītošanas pasākumus īstenoja skolas tām piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros.

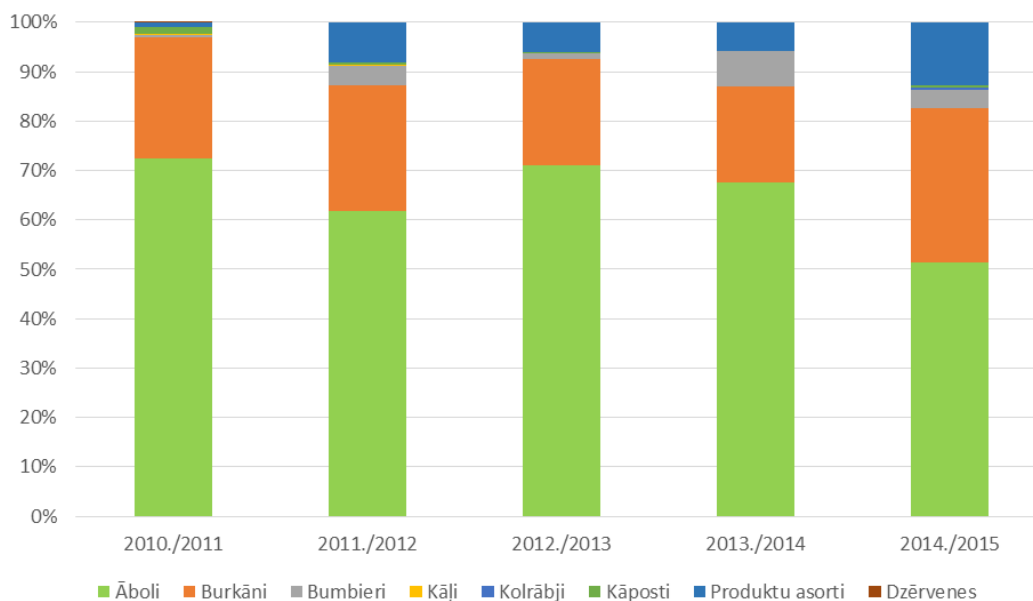
Produktu klāsts, kurus programmas ietvaros saņēma skolēni, saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 3.panta 2.punktu tika izstrādāts sadarbībā ar VM un apstiprināts, pieņemot MK noteikumus. Programmā bezmaksas tika dalīti svaigi integrēti² un bioloģiski³ (sākot ar 2014./2015.mācību gadu) audzēti augļi (āboli, bumbieri, lieloģu dzērvenes) un dārzeņi (kāposti, kolrābji, burkāni, kāļi).

² MK 2009.09.15. noteikumi Nr.1056 "Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība"

³ MK 2009.05.26. noteikumi Nr.485 "Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība"

Pēdējā laikā arvien nozīmīgākiem kļūstot apkārtējās vides saglabāšanas un CO₂ izmešu samazināšanas jautājumiem, ir būtiski ierobežot produktu transportēšanas attālumu no to ražošanas vietas līdz galapatērētājam (skolēnam). Tāpēc viens no programmas nosacījumiem - produktu transportēšanas attālums no to ražošanas vietas līdz galapatērētājam (skolēnam) nepārsniedz 300 km.

Neskatoties uz to, ka programmā ir pieejams plašs produktu klāsts, visos programmas īstenošanas gados neapšaubāmi līderi izdalīto apjomu ziņā ir āboli un burkāni (skatīt 3.attēlu).

3.attēls. Izdalīto produktu struktūra

Avots: LAD

Lai nodrošinātu, ka skolēni tomēr saņem daudzveidīgāku produktu klāstu un nevis tikai vienu produktu, ar 2011./2012. mācību gadu tika noteiktas diferencētas atbalsta likmes atsevišķiem produktiem un produktu asorti. Šīs izmaiņas veicināja piegādāto produktu asorti īpatsvaru - ja 2010./2011. mācību gadā produktu asorti veidoja 1% no visām piegādātajām porcijām, tad 2014./2015. gadā to daļa sastādīja jau 13% no izdalīto porciju apjoma.

1.3. Pirmais programmas izvērtējums

Saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 12.panta 2.punktu laikā no 2010.gada 1.augusta līdz 2011.gada 31.jūlijam tika veikts programmas izvērtējums, ar mērķi noskaidrot tās ietekmi uz skolēnu augļu un dārzeņu patēriņu, kā arī skolēnu zināšanām par veselīgu uzturu un veselīgu produktu izvēli ikdienā. Saskaņā ar MK noteikumiem šo izvērtējumu veica BIOR.

Pamatojoties uz to, ka izvērtējums Latvijas skolās notika pirmajā programmas ieviešanas gadā, to var uzskatīt par nozīmīgu rīku pamata informācijas iegūšanai par skolēnu ēšanas paradumiem. Šos datus varēs

salīdzināt ar turpmākajiem izvērtējumu datiem, kuru saskaņā ar ES likumdošanu ir jāveic ik pēc pieciem gadiem.

Programmas pirmā izvērtējuma reprezentatīvajā paraugkopā bija iekļautas 119 skolas ar 164 klasēm un 3554 skolēniem, un izvērtējuma dati tika iegūti izmantojot anketēšanas metodi. Atsevišķas anketas bija sagatavotas gan skolēniem un viņu vecākiem, gan arī par programmu atbildīgajiem skolu pārstāvjiem.

Skolēnu aptaujā tika noskaidrota skolēnu attieksme pret augļu un dārzeņu lietošanu, to pagatavošanas veidiem, kā arī skolēnu zināšanas par veselīgu uzturu un skolēnu produktu izvēli. Vecāku aptaujā papildus tika iekļauta arī skolēnu uztura dienasgrāmata, kas ļauj novērtēt skolēnu uzņemtos produktus un sniedz plašāku informāciju par skolēnu ēšanas paradumiem. Anketēšanas rezultāti parādīja, ka skolēniem no dārzeņiem vislabāk garšo gurķi un burkāni, savukārt no augļiem – āboli. Programmā iekļautie kāposti ir 4. populārākais dārzeņis skolēnu vidū. Skolēniem ne pārāk garšo baklažāni, kāļi, kolerābji, puravi un brokoļi. Skolēnu noraidošā attieksme varētu būt skaidrojama ar to, ka kāļi un kolerābji nav plaši patērēti produkti, un, ņemot vērā, ka šie dārzeņi ir pieejami Skolas augļa programmas ietvaros, attieksme pēc programmas vairāku gadu īstenošanas varētu būt pozitīvāka.

Skolēniem anketās bija jāatbild arī uz jautājumu par viņuprāt labāko uzkodas izvēli starp ēdienreizēm, un kā atbilde tika piedāvāti divi izvēles varianti - veselīgāka uzkoda (auglis) un otra mazāk veselīga (smalkmaizīte). Reprezentatīvajā paraugkopā iekļautie jaunākie skolēni norādīja, ka augļi kā našķi rudenī (pirms skolas programmas sākuma) izvēlētos 58%, bet pavasarī (pēc programmas) šis skaits jau ir palielinājies līdz 69%. Starp vecākajiem bērniem gan izmaiņas nav konstatētas. Interesants bija arī viens no izvērtējuma secinājumiem, ka augļus visvairāk patērē rīdzinieki, vismazāk – mazpilsētu iedzīvotāji.

Saskaņā ar izvērtējuma rezultātiem skolēni, viņu vecāki un skolotāji programmu kopumā novērtēja pozitīvi, norādot, ka programmā būtu nepieciešams nodrošināt vairāk informācijas ne tikai par programmas norisi, bet arī par augļu un dārzeņu nozīmi uzturā (interaktīvi, izglītojoši materiāli, mājas lapas u.c.), kas būtu noderīgi skolotājiem skolēnu izglītošanai).

1.4. Secinājumi

- Saskaņā ar veiktajiem pētījumiem Latvijā svaigu augļu un dārzeņu patēriņš skolēnu vidū joprojām ir krasi nepietiekams, turklāt zēniem šie rādītāji ir zemāki nekā meitenēm. Vidēji tikai katrs ceturtais skolēns Latvijā lieto šos produktus katru dienu.
- Ņemot vērā BIOR veikto izvērtējumu par programmas ietekmi uz skolēnu ēšanas paradumiem, var novērot zināmas izmaiņas skolēnu zināšanās par veselīgu uzturu un veselīgu produktu izvēli ikdienā. Piemēram, mazāko

klašu skolēni augli kā našķi starp ēdienreizēm pirms programmas ieviešanas izvēlētos 58%, bet jau pēc piedalīšanās programmā šis rādītājs ir pieaudzis līdz 69%. Šie rezultāti apliecina to, ka programmas ieviešana skolās ir jāturpina arī nākotnē, pievēršot uzmanību arī izglītošanas pasākumiem.

- Programmā ir jā saglabā esošais produktu saraksts, un jāveicina šim reģionam raksturīgo produktu patēriņu un atpazīstamību skolēnu vidū.
- Lai arī programmā ir pieejams plašs produktu klāsts, skolēniem izdalīto produktu apjomos dominē āboli un burkāni. Lai saglabātu skolēnu interesi par programmu un veicinātu augļu un dārzeņu patēriņa dažādību, programmā būtu jānodrošina pēc iespējas plašāks produktu klāsts.
- Tā kā skolēnu ēšanas paradumus nevar mainīt īsā laika posmā, programma ir jāuzskata par ilgtermiņa projektu.
- Lai nodrošinātu programmas mērķa sasniegšanu, turpmākajos gados ir jā saglabā gan esošā mērķauditorija, gan arī produktu klāsts, tādejādi finansiālais atbalsts programmas īstenošanai ir jā saglabā vismaz iepriekšējo gadu līmenī. Taču jāņem vērā, ka Latvijai katru gadu piešķirtais ES finansējums var mainīties atkarībā no tā, cik aktīvi vai neaktīvi programmā piedalās citas ES dalībvalstis (Latvijai piešķirtais provizoriskais finansējums ir tikai aptuveni puse no faktiski izmaksātā atbalsta).

2. Plāna mērķi un uzdevumi

Plāna mērķis: veicināt svaigu augļu un dārzeņu patēriņu Latvijas skolēnu uzturā, vienlaikus izglītojot tos par veselīgas ēšanas paradumiem.

Plāna uzdevumi:

1. Nodrošināt skolēniem bezmaksas svaigus augļus un dārzeņus skolās visā Latvijas teritorijā.
2. Paplašināt skolēnu zināšanas par veselīgu uzturu un svaigu augļu un dārzeņu nozīmi tajā, iesaistot ZM, VM, IZM, SPKC un VISC, kā arī augļu un dārzeņu NVO pārstāvjus, lauksaimniecības un uztura zinātniekus.
3. Novērtēt programmas īstenošanu, izvērtēt programmas efektivitāti un tās ietekmi uz skolēnu ēšanas paradumu pārmaiņām, sniedzot priekšlikumus programmas pilnveidošanai.

3. Pasākumi izvīrīto mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei

3.1. Mērķauditorija

Plāna pamata mērķauditorija ir skolu 1.–9.klašu skolēni. Mērķauditorija var tikt paplašināta līdz 12.klašu skolēniem, ņemot vērā piešķirto ES atbalstu attiecīgajā mācību gadā.

Iespēja piedalīties šajā programmā ir visām Latvijas skolām, tā nodrošinot iespēju skolēniem saņemt bezmaksas svaigus augļus un dārzeņus un sniegtot ieguldījumu skolēnu veselīgas ēšanas paradumu veidošanā.

MK noteikumos ir noteikta mērķauditorija, kā arī ņemot vērā, ka skolu dalība programmā ir brīvprātīga, MK noteikumos ir noteikta arī kārtība, kādā skolas informē par savu nodomu piedalīties programmā attiecīgajā mācību gadā.

3.2. Produktu saraksts

ES likumdošana nenosaka konkrētus produktus, kuri var tikt izplatīti programmas ietvaros, tāpēc ES dalībvalstīm ir dota iespēja izstrādāt sev atbilstošāko produktu klāstu un porcijas lielumu, vadoties pēc Regulas Nr.1308/2013 23.panta 3.punktā dotajiem vispārīgajiem produktu izvēles kritērijiem.

Ņemot vērā programmas mērķi, nepietiekamo svaigu augļu un dārzeņu patēriņu, kā arī vēlmi veidot skolēnu izpratni par attiecīgā reģiona raksturīgākajiem produktiem, Latvija, ievērojot Regulas Nr.1308/2013 23.panta 3.punkta 4.daļā minētos nosacījumus, nosaka, ka programmā skolēni saņem svaigus augļus (ābolus, bumbierus, lielogu dzērvenes) un svaigus dārzeņus (kāpostus, kolrābjus, burkānus, kāļus, ķirbjus).

Produktu saraksts un to detalizēti kritēriji noteikti MK noteikumos, balstoties uz šādiem objektīviem kritērijiem:

1) *sociāli ekonomiskais kritērijs* – skolēniem tiek piedāvāti šim reģionam raksturīgie produkti. Ņemot vērā konkrētu sezonas produktu pieejamību, to lietošana uzturā ne vienmēr ir saistīta ar ģimenes budžeta izdevumiem, kā arī ar šo produktu atpazīstamību, jo tos vecāki bieži vien audzē piemājas dārzos.

Tā kā programmas mērķis ir svaigu augļu un dārzeņu patēriņa veicināšana skolēnu uzturā, iespēja piedāvāt skolēniem pārstrādātus augļus un dārzeņus netiek paredzēta.

2) *vides aizsardzības un videi radīto ieguvumu kritērijs* – ņemot vērā Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam, kur liela nozīme tiek pievērsta vides saglabāšanas jautājumiem, un to, ka atbalsta programmā augļu un dārzeņu produktu saņēmēji ir skolēni, liela uzmanība ir jāvelta gan vides un lauku uzlabošanas jautājumiem, lai skolēniem tiktu piedāvāti veselīgi svaigi

augļi un dārzeņi, kas audzēti ar videi draudzīgām audzēšanas metodēm, gan arī jāsaisina transportēšanas attālums no to ražošanas un iesaiņošanas vietas līdz skolēnam (angļu valodā – *food miles*). Tādējādi tiek veicināta arī CO₂ emisiju samazināšana un gaisa kvalitātes uzlabošana;

3) *ekonomiskais kritērijs* – nelielu transportēšanas attālumu, kas ļauj samazināt vienas porcijas cenu (vienas porcijas cenā ietilpst produktu audzēšanas, iesaiņošanas un transportēšanas izmaksas, kā arī citas izmaksas, kas ietver taras mazgāšanu, taras amortizāciju un produktu vizuālo pārbaudi), tā dodot iespēju izdalīt skolēniem vairāk augļu un dārzeņu porciju. Programmai nav lielas ietekmes uz lauksaimnieku ienākumiem un cenām, izņemot to, ka ražotāji var izmantot alternatīvas tirgus iespējas ārpus skolas (tiešā pārdošana vecākiem un tamlīdzīgi). Orientēšanās uz vietējiem produktiem (tiešo piegāžu gadījumā) palielina galīgās cenas veidošanās mehānisma pārskatāmību.

Šāda pieeja veicina arī īso pārtikas piegādes ķēžu iesaisti, kas nodrošina ražotājam iespējas piegādāt produktus skolēniem, bet skolēniem – lietot patēriņā produktus, zinot to izcelsmes vietu. Jāatzīmē, ka īsām pārtikas ķēdēm ir nozīmīga loma arī ilgtspējīgu kopienu veidošanā, palīdzot stiprināt identitāti un individuālo vietas piederību.

Produktu saraksts, balsoties uz Regulas Nr.288/2009 3.panta 2.punktu, ir saskaņots ar VM, kura ir Latvijas Republikas kompetentā veselības aizsardzības iestāde.

3.3. Produktu izdale

Skolēniem katru mācību gadu noteiktā produktu sadales periodā ir jāsaņem plāna 4.2.apakšpunktā minētie augļi un dārzeņi vai to asorti, nodrošinot pēc iespējas daudzveidīgāku produktu klāstu ikvienam skolēnam.

Tā kā plāna mērķis ir veicināt tieši uz svaigu augļu un dārzeņu patēriņu un šo produktu atpazīstamību skolēnu vidū, svaigus augļus un dārzeņus nepasniedz kopā ar pusdienām.

Atbalsta pretendents, kas ir atvasināta publiska persona, produktus sadales periodā piegādā vispārējām izglītības iestādēm atbilstoši normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā, ja vien MK noteikumos nav noteikts citādi.

Tā kā svaigu augļu un dārzeņu patēriņš ziemā un pavasarī samazinās, tad produktu izdale programmas ietvaros varētu sākties rudens mēnešos un noslēgties pavasarī. Jāņem vērā, ka produktu izdales periods var mainīties atkarībā no Latvijai piešķirtā ES finansējuma apjoma. Produktu sadales periodu attiecīgajam mācību gadam nosaka saskaņā ar MK noteikumos paredzēto kārtību.

Detalizēti produktu izdales nosacījumi skolēniem noteikti MK noteikumos.

3.4. Komunikācijas pasākumi

Komunikācijas pasākumus saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 5.panta 1.punkta “b” apakšpunkta “iii” apakšpunktu, 6.panta 2.punkta “e” apakšpunkta “ii” apakšpunktu un 14.panta 1.punktu īsteno institūcija, kuru LAD izraudzījis saskaņā ar normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā.

Papildus skolām, kas attiecīgajā mācību gadā piedalās programmā, par to ir jāinformē sabiedrība, izvietojot pie skolas ieejas plakātu saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 III pielikumu. Šīs prasības izpildi, uzraugot plāna ieviešanu, kontrolē LAD.

3.5. Skolēnu izglītošanas pasākumi

Skolas augļa programmas ietvaros skolēni saņem ne tikai bezmaksas augļus un dārzeņus, bet šai programmai ir arī izglītojoša nozīme un saskaņā ar Regulas 1308/2013 23.panta 2.punktu un Regulas Nr.288/2009 3.panta 4.punktu un dalībvalstij ir jāparedz skolēnu izglītošanas pasākumi.

Par izglītošanas pasākumu organizēšanu un īstenošanu produktu izdales periodā atbild skola, nepieciešamības gadījumā sadarbojoties ar VISC un IZM.

Skolai attiecīgajā mācību gadā piedaloties programmā, jānodrošina obligātie izglītojošie pasākumi un vismaz viens no izvēles izglītojošajiem pasākumiem, kas minēti 2.tabulā.

Pamatojoties uz to, ka programmas izvērtējumā, kuru BIOR veica 2010./2011.mācību gadā, skolotāji norādīja, ka nepieciešams sagatavot attiecīgus mācību līdzekļus, lai nodrošinātu pilnvērtīgas informācijas sniegšanai mācību stundu laikā, tad tiks izstrādāti skolotājiem mācību, metodiskie un izdales materiāli skolēnu praktiskai darbībai (saskaņā ar 2.tabulas 1.punktu), lai izglītotu un sniegtu informāciju par:

- veselīgu uzturu;
- augļu un dārzeņu daudzveidību un pozitīvo ietekmi uz veselību;
- augļu un dārzeņu ceļu no “*lauka līdz galdam*”;
- pārtikas izniekošanu;
- par pozitīviem vides saudzēšanas aspektiem, izvēloties vietējā reģiona produktus (*food miles*).

Iepriekšminētos mācību, metodiskos un izdales materiālus skolēnu praktiskai darbībai, kā arī citus izglītojošo pasākumu materiālus izstrādā atbalsta pretendents, kuru LAD izraudzījis saskaņā ar normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā, ņemot vērā pretendenta pieredzi (t.sk. zinātnisko), reputāciju, kompetenci, resursus, personāla kvalifikāciju uztura un pārtikas patēriņa jautājumos, kā arī lauksaimniecībā. Izstrādātie mācību, metodiskie un izdales materiāli digitālā veidā būs pieejami LAD mājas lapā.

Ņemot vērā skolēnu arvien vairāk sarūkošās zināšanas par to, kā augļi un dārzeņi tiek audzēti un kā tie nonāk uz mūsu šķīvjiem, izglītojošie materiāli atraktīvā veidā sniegs vispārēju informāciju par lauksaimniecību un produktu ceļu no zemnieka saimniecības līdz veikala plauktam. Uzsvars šajos metodiskajos līdzekļos jāliek uz vietējam reģionam raksturīgiem produktiem.

Mācību un metodiskā materiāla mērķis ir veicināt veselības izglītības jautājumu apguvi pamatizglītībā, nodrošinot zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu par katra cilvēka personīgo atbildību veselīga uztura lietošanā un kā tas ietekmē gan šodienas, gan nākotnes veselības stāvokli.

Mācību un metodiskajam līdzeklim jābūt izmantojamam mācību procesā integrēti dažādu mācību priekšmetu, piemēram, *Dabaszinības, Sociālās zinības, Bioloģija, Sports, Mājturība un tehnoloģijas* apgūvē un audzināšanas darbā, nodrošinot pēctecīgu veselīga uztura jautājumu apguvi.

Ņemot vērā, pēdējos gados notikušo izglītības iestāžu nodrošināšanu ar aprīkojumu kā datoriem, projektoriem, interaktīvajām tāfelēm un citiem tehnoloģiskajiem risinājumiem, mācību stundās izmantojamajiem izglītojošiem materiāliem jābūt interaktīviem, motivējošiem, skolēnu interesi saistošiem un radošiem. Tādējādi ir nepieciešams piesaistīt šos resursus arī izglītošanas pasākumu īstenošanā.

Papildus skolēnu izglītošanai mācību stundās par augļu un dārzeņu veselīgumu, skolas, izvērtējot savus resursus un budžeta iespējas, var skolēniem nodrošināt arī šādus izvēles izglītojošos pasākumus (sk. 2.tabulas 2., 3., 4., 5.punktu):

- degustācijas stundu organizēšana;
- dārzkopības sesiju, izmēģinājuma lauciņu izveide un uzturēšana;
- lauku saimniecību apmeklējumi un tamlīdzīgi pasākumi, kuru mērķis ir atjaunot bērnus saikni ar lauksaimniecību;
- pasākumi, kuru mērķis ir izglītēt bērnus par lauksaimniecību;
- pasākumi, kuru mērķis ir izglītēt bērnus par veselīgas ēšanas paradumiem;
- pasākumi, kuru mērķis ir izglītēt bērnus par un vides jautājumiem, kas saistīti ar augļu un dārzeņu produkcijas ražošanu, izplatīšanu un patērēšanu.

LAD izvēles izglītojošo pasākumu ietvaros var organizēt dažādus konkursus un citus pasākumus saskaņā ar 2.tabulas 3., 4., 5.punktu, tos iepriekš saskaņojot ar MK noteikumos izveidoto ZM komisiju.

Skolēnu izglītošanas pasākumi

Nr. p.k.	Izglītošanas pasākums	Izglītošanas pasākumu instrumenti
Obligātie pasākumi		
1.	<p>Mācību stundas, lekcijas, praktiskās nodarbības vai citas sesijas par augļu un dārzeņu lietošanu uzturā.</p> <p><i>Pasākuma apraksts:</i> Mācību stundās, nodarbībās vai citās sesijās skolēniem tiek veidota attieksme un nostiprināti paradumi par veselīga uztura nozīmi, augļu un dārzeņu labvēlīgo ietekmi uz veselību un to īpatnībām (piemēram, garšas, audzēšanas, novākšanas, izskata u.c.). Pasākumu īstenošanā var tikt piesaistīti sabiedrībā populāri cilvēki, skolēnu vecāki, kas dalās ar savu pozitīvo pieredzi par augļu un dārzeņu lietošanu uzturā.</p> <p>Darbības būtība ir saistīta ar labvēlīga piemēra popularizēšanu skolēnu vidū, tai skaitā arī attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu, kā arī attiecībā uz zināšanu paplašināšanu par lauksaimniecību un vidi..</p> <p>Iespēju robežās jāizmanto vizualizācijas un multimediju ierīces skolēnu intereses un motivācijas paaugstināšanai un paradumu mainīšanai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Mācību un metodisko materiālu izstrāde skolotājiem par augļu un dārzeņu lietošanas nozīmi uzturā, augļu un dārzeņu ražošanu, vides apsvērumiem un pārtikas izšķērdēšanu.</u> kas izmantojams mācību procesā integrēti dažādu mācību priekšmetu apgūvē, piemēram, <i>Sociālās zinības, Bioloģijas, Mājturība un tehnoloģijas, Dabaszinības, Sports</i> un audzināšanas stundās. • <u>Izdales materiālu izstrāde skolēniem.</u> Materiāla saturam, atbilstoši skolēnu vecumposmam un nodrošinot pēctecīgumu, jāsniedz informācija kā izvēlēties nekaitīgus pārtikas produktus savai veselībai, kā ievērot veselīga uztura pamatprincipus, lietojot augļus un dārzeņus. Izdales materiāliem arī ir jāsniedz skolēniem informācija par augļu un dārzeņu ražošanas vides apsvērumiem un pārtikas izšķērdēšanas problēmu. Jābūt atraktīvam aprakstam par augli un dārzeņi, lai palīdzētu skolēniem nostiprināt veselīgus paradumus.
Izvēles pasākumi		
2.	<p>Augļu un dārzeņu degustāciju sesiju rīkošana.</p> <p><i>Pasākuma apraksts:</i> Darbība ir orientēta uz baiļu pārvarēšanu attiecībā uz jauniem produktiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Augļu un dārzeņu praktisko sesiju rīkošana</u> (klasē vai ārpus tās), ar mērķi iepazīstināt skolēnus ar produktu garšu. <p>Ir iespējama tā sauktā „Augļu un dārzeņu vēstnieka” piesaistīšana, ar mērķi palīdzēt bērniem sagriezt un sagatavot svaigus augļus un dārzeņus.</p> <p>Tāpat arī dažādu ieteikumu un padomu izstrāde attiecībā uz svaigu augļu un dārzeņu lietošanu uzturā.</p> <p>Finansiāls atbalsts šim pasākumam nav paredzēts.</p>
3.	<p>Mācību ekskursijas, talkas.</p> <p><i>Pasākuma apraksts:</i> Mācību ekskursijas un talkas uz augļu un dārzeņu saimniecībām, lai iepazīstinātu skolēnus ar augļu un dārzeņu ražošanu un novākšanu,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Augļu un dārzeņu audzēšanas, ražošanas un pagatavošanas vietu saraksta izstrāde,</u> iesaistot attiecīgās nozares organizācijas (ir rekomendēts ļaut skolēniem pašiem piedalīties ražošanas vai pagatavošanas procesā). Finansiāls atbalsts šim pasākumam nav paredzēts.

	<p>atjaunojot bērnos saikni ar lauksaimniecību, kā arī ar produkcijas ceļu <i>no lauka līdz galdam</i>.</p> <p>Darbība ir orientēta uz skolēnu izpratni par augļu un dārzeņu svarīgumu, kas saistīti ar veselību kā kopveselumu. Ir būtiski iepazīstināt skolēnus ar vietējiem produktiem. Šīs darbības labvēlīga efekta palielināšanai ir rekomendēts kombinēt to ar citām darbībām, piemēram, ar degustācijām, konkursiem u.c. pasākumiem.</p>	<p>Saraksts aptvertu informāciju par attiecīgām augļu un dārzeņu audzēšanas, ražošanas un pagatavošanas vietām un to kontaktadresēm, kas vēlas iesaistīties skolēnu izglītošanas pasākumu programmā.</p>
<p>4.</p>	<p>Konkursi skolēniem par programmas saukli un kalendāru ar skolēnu zīmējumiem.</p> <p><i>Pasākuma apraksts:</i></p> <p>Skolēnu konkursu mērķis ir popularizēt programmu, kā arī veselīgu uzturu skolēnu vidū.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Programmas saukļa konkurss kurā iesūtītie priekšlikumi tiks izvērtēti, ievietoti LAD mājas lapā ar iespēju lapas apmeklētājiem nobalsot par viņuprāt labāko saukli un uzvarētājs saņems balvas. • Skolēnu zīmējumu konkurss, kurā skolēni iesūta LAD savus zīmējumus par programmu, augļiem un dārzeņiem, kā arī to veselīgo ietekmi uz veselību. Zīmējumi tiks ievietoti LAD mājas lapā ar iespēju lapas apmeklētājiem nobalsot par labākajiem zīmējumiem, kuri savukārt vēlāk tiks izmantoti sienas kalendāra sagatavošanai. Labākie zīmējumu autori saņems balvas.
<p>5.</p>	<p>Skolēnu izpratnes veidošana vai atjaunošana par lauksaimniecību.</p> <p><i>Pasākuma apraksts:</i></p> <p>Pasākuma mērķis ir veicināt skolēnu izpratni par auga augšanu un tā attīstības fāzēm no sēklas līdz augam.</p> <p>Atkarībā no skolas iespējām šis pasākums var tikt īstenots gan kā augu stādu audzēšana podiņos (kastēs), gan arī “izmēģinājuma lauciņu” ierīkošana ārpus klasēm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praktiskās dārzkopības nodarbības – bērnu izpratne par apkārtējo pasauli un dabu sāk veidoties jau bērnībā, tāpēc izglītojot skolēnus par augiem un attīstību tiek radīta izpratne par pasaules ekosistēmu un augu lomu tajā. Pasākums paredz iespēju skolai veikt praktisku skolēnu apmācību, īstenojot praktiskās dārzkopības nodarbības ārpus klasēm, “izmēģinājumu lauciņos” vai citās šim nolūkam paredzētās vietās. Finansiāls atbalsts šim pasākumam nav paredzēts. • Stādu projekts – mērķis ir parādīt skolēniem auga attīstības ciklu no sēklas līdz pilnvērtīgam stādam. Projektu skolēni var īstenot gan ar klases audzināju, gan arī dabas zinību vai bioloģijas stundu ietvaros. Projekta nepieciešamos podiņus (kastes) nodrošinās LAD saskaņā ar atbilstoši normatīvajiem aktiem publisko iepirkumu jomā.

4. Programmas administrēšana un izvērtēšana

4.1. Programmas administrēšana un kontrole

Programmas administrēšanu Latvijā veic LAD, saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 12.panta 1.punktu un MK noteikumiem.

4.2. Plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtēšana

Saskaņā ar Regulas Nr.288/2008 12.panta 2.punktu dalībvalsts reizi piecos gados veic programmas izvērtējumu: novērtē programmas īstenošanu, izvērtē programmas efektivitāti un tās ietekmi uz skolēnu ēšanas paradumu pārmaiņām, sniedzot priekšlikumus programmas pilnveidošanai.

Plāna darbības laikā programmas ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējums notiek par 2015./2016. mācību gadu (ziņojums EK tiek iesniegt līdz 2017.gada 28.februārim) un par 2021./2022.mācību gadu (izvērtējums tiek uzsākts 2021.gada rudenī, lai ziņojums EK tiktu iesniegts līdz 2023.gada 29.februārim).

Saskaņā ar MK noteikumiem šo izvērtējumu veic BIOR (sk. 3.tabulā norādītos termiņus), kam ir pieredze, kompetences, resursi un personāla kvalifikācija. BIOR ir atvasināta publiskā persona, kuras viena no funkcijām ir veikt zinātnisko darbību un īstenot zinātniski pamatotus pētījumu projektus (tostarp uztura un pārtikas patēriņa jomā), kā arī var nodrošināt datu vākšanu un analizēšanu neatkarīgi no iestādes, kas administrē un uzrauga shēmas īstenošanu. BIOR ir iepriekšēja pieredze plašu iedzīvotāju aptauju organizēšanā gan par atsevišķu patērētāju grupu uztura ieradumiem, gan par pārtikas patēriņu kopumā un riska novērtējumu sagatavošanā par dažādu pārtikas piesārņotāju īpatsvaru patēriņa grozā.

Veicot programmas izvērtējumu, BIOR, izmantojot metodes, kas tiek izmantotas veselīga uztura programmu izvērtēšanā un balstītas uz zinātnisko literatūru, pamatojoties uz ticamiem, objektīviem datiem, norāda:

- skolas, kuras piedalās programmas īstenošanā, un dalības iemeslus;
- kā programma ir palielinājusi augļu un dārzeņu patēriņu un kādi ir programmas īstenošanas galvenie faktori;
- kā programmas ietvaros paredzētie pasākumi ietekmē skolēnu ēšanas paradumus;
- kā skolēnu izglītošanas pasākumi ietekmē skolēnu vecāku augļu un dārzeņu patēriņu;
- kā programmas pasākumi ietekmē skolēnu un viņu vecāku augļu un dārzeņu patēriņu;
- kā programmas pasākumi ietekmē veselīgu dzīvesveidu (arī fizisko aktivitāti) skolēnu vidū;
- vecāku viedokli par to, ja viņiem daļēji būtu jāsedz produktu izmaksas;

- skolu vadības, skolotāju, skolēnu un viņu vecāku ierosinājumus programmas uzlabošanai.

Izvērtēšanas laikā tiek vērtēti gan dati par skolām, kas piedalās plāna īstenošanā (skolu atrašanās vieta, skolēnu skaits klasēs, par pasākumu atbildīgās personas, augļu un dārzeņu piegādātājs, piegāžu biežums, sadales laiks, augļu un dārzeņu kvantitāte un kvalitāte, personāla zināšanas par plāna pasākumiem, citiem ar augļu un dārzeņu patēriņu saistītiem pasākumiem), gan arī anketētas ģimenes par skolēnu uztura paradumiem, augļu un dārzeņu patēriņu, zināšanām par veselīgu uzturu, iepirkšanās paradumiem, patēriņu un aptaujāti skolēni par augļu un dārzeņu patēriņu, izvēli, zināšanām par veselīgu uzturu un veselīgu dzīvesveidu.

Izvēlētās metodoloģijas pamatprincipi tie saglabāti, tos pilnveidojot atbilstoši situācijai.

Plāna darbības laikā programmas ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējums notiek saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 12.panta 2.punktu 2021./2022.mācību gadā.

3.tabula

Plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējuma laika grafiks

Nr. p.k.	Termiņš	Darbība
<i>Izvērtējums par 2015./2016.mācību gadu</i>		
1.	No 2015.gada 1.oktobra līdz produktu sadales perioda sākumam	BIOR vāc pirmreizējos datus.
2.	2016.gada 31.maijs	BIOR vāc un izvērtē otrreizējos datus.
3.	Līdz 2016.gada 1.oktobrim	BIOR veic plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu un nosūta to LAD.
4.	Līdz 2016.gada 1.novembrim	LAD izvērtē sagatavoto plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu, tā tām un nosūta to apstiprināšanai ZM izveidotajai komisijai, kurā ir pārstāvji no VM, SPKC, IZM, VISC, ZM un LAD.
5.	Līdz 2016.gada 1.decembrim	ZM izveidotā komisija apstiprina BIOR sagatavoto plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu.
6.	Līdz 2017.gada 28.februārim	LAD nosūta plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu EK.

<i>Izvērtējums par 2021./2022.mācību gadu</i>		
1.	Līdz 2021.gada 1.septembrim	BIOR iesniedz LAD programmas izvērtējuma plānu, tā tāmi un apliecinājumu, ka tiks ievērotas Regulas Nr.288/2009 7.panta "b", "c", "d" un "e" apakšpunktā minētās prasības.
2.	Līdz 2021.gada 1.septembrim	LAD izvērtē sagatavoto izvērtējuma plānu, tā tāmi un nosūta to apstiprināšanai ZM izveidotajai komisijai, kurā ir pārstāvji no VM, SPKC, IZM, VISC, ZM un LAD.
	No 2021.gada 1.oktobra līdz produktu sadales perioda sākumam	BIOR vāc pirmreizējos datus.
2.	2022.gada 31.maijs	BIOR vāc un izvērtē otrreizējos datus.
3.	Līdz 2022.gada 1.oktobrim	BIOR veic plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu un nosūta to LAD.
4.	Līdz 2022.gada 1.novembrim	LAD izvērtē sagatavoto plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu, tā tāmi un nosūta to apstiprināšanai ZM izveidotajai komisijai, kurā ir pārstāvji no VM, SPKC, IZM, VISC, ZM un LAD.
5.	Līdz 2022.gada 1.decembrim	ZM izveidotā komisija apstiprina BIOR sagatavoto plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu.
6.	Līdz 2023.gada 28.februārim	LAD nosūta plāna ietekmes uz mērķauditoriju izvērtējumu EK.

5. Nepieciešamais finansējums plāna pasākumu īstenošanai

Saskaņā ar 2013.gada 16.decembra Padomes Regulas Nr.1370/2013, par konkrēta atbalsta un kompensāciju noteikšanas pasākumiem saistībā ar lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju (turpmāk - Regula Nr.1370/2013) 5.panta 1.punkta „a” apakšpunkta „i” daļu ES budžeta programmas īstenošanai ir paredzēti 150 milj. *euro*. Šis ES atbalsts aprēķināts, ņemot vērā ES dalībvalstīs dzīvojošo bērnu skaitu (vecumā no 6 līdz 10 gadiem).

Saskaņā ar Regulas Nr.1370/2013 5.panta 1.punkta „a” apakšpunkta „ii” daļu ES sedz 90 % no attiecināmajām izmaksām mazāk attīstītajos reģionos. Tā kā Latvija atbilst mazāk attīstīto reģionu kategorijai, ES sedz 90% no attiecināmajām izmaksām, bet 10 % no attiecināmajām izmaksām ir jānodrošina dalībvalstij, sedzot tās no valsts budžeta līdzekļiem. Pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) nav attiecināms un to ir paredzēts segt no valsts budžeta tiem, kuri ir PVN maksātāji, ņemot vērā Regulas Nr.288/2009 5.panta 1.punkta 5.daļas nosacījumus. Tādējādi skolēniem produkti tiek nodrošināti bez maksas, kā arī tiek veicināta ražotāju aktīvāka iesaiste programmas īstenošanā.

Latvijai ES paredzētais atbalsts saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 II pielikumu ir 633 957 *euro*. Tomēr ņemot vērā “Pasākumu ieviešanas plāns skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem (2010.–2015.gadam)” īstenošanā gūto pieredzi, arvien zemo svaigu augļu un dārzeņu patēriņu skolēnu vidū, arī šī plāna īstenošanā jāizmanto Regulas Nr.288/2009 4.panta 4.punktā minētās iespējas, lai saglabātu Latvijai ES atbalsta apmēru iepriekšējo gadu līmenī, nesamazinot programmas mērķauditoriju, bet gluži pretēji, atkarībā no piešķirtā ES atbalsta apmēra, to paaugstināt.

Minētais regulas punkts ļauj dalībvalstīm lūgt EK palielināt tām Regulas Nr.288/2009 II pielikumā noteikto ES atbalsta apjomu uz to dalībvalstu rēķina, kuras programmu attiecīgajā mācību gadā neievieš vai ievieš tikai daļēji. Ņemot vērā Latvijai pieejamo ES atbalstu iepriekšējos mācību gados, skolēnu skaitu, kas piedalās programmā, Latvijai katru gadu, pamatojoties uz Regulas Nr.288/2009 4.panta 4.punktu, jālūdz EK palielināt tai garantēto līdzfinansējuma aploksni no 633 957 *euro* maksimums līdz 2 000 000 *euro*. Tādējādi tiktu nodrošināta iespēja skolēniem saņemt svaigus augļus un dārzeņus vai to asorti ilgāku laika periodu un iespēju robežās paplašināt mērķauditoriju.

Detalizēts prognozētais pasākumu izmaksu sadalījums saskaņā ar Regulas Nr.288/2009 5.pantu ir atspoguļots 4.tabulā.

Plānotais atbalsta apmērs komunikācijas, izglītošanas pasākumiem un programmas izvērtēšanai var mainīties atkarībā no šo pozīciju reālajām izmaksām. Ja šo pozīciju reālās izmaksas ir mazākas par 4.tabulā plānotajām, neizlietos līdzekļus novirza produktu iegādes un piegādes izmaksu segšanai.

Valsts budžeta daļā, kas ir paredzēta Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda finansētajiem un līdzfinansētajiem atbalsta maksājumiem (Zemkopības

ministrijas budžeta apakšprogramma 64.08.00. “Izdevumi Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) projektu un pasākumu īstenošanai (2014–2020)”), no 2016./2017. līdz 2020./2021.mācību gadam plāna ieviešanai ir nepieciešams paredzēt gan ES atbalsta daļu, gan arī valsts atbalstu, t.sk. PVN.

Lai novērstu viena tā paša pasākuma finansēšanu no diviem dažādiem ES līdzfinansējuma fondiem, šī plāna ietvaros īstenotās darbības un pasākumi attiecībā uz skolēnu informēšanu par pareizu uzturu un metodisko materiālu izstrādi, nevar saņemt ES līdzfinansējumu Kohēzijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programmā „Izaugsme un nodarbinātība”, ko uzrauga VM un IZM.

Vecāku līdzfinansējums pasākumu īstenošanā nav paredzēts.

EK notificējamais ES atbalsta pieprasījums un attiecīgais valsts budžeta līdzekļu apjoms programmas īstenošanai, euro*

Nr.p.k.	Izmaksu pozīcija	2016./2017.m.g.***			2017./2018., 2019./2020., 2020./2021.		
		ES (90 %)	LV (10 %)	Kopā (LV + ES)	ES (90 %)	LV (10 %)	Kopā (LV + ES)
1.	Produktu iegāde, piegāde	1 757 000	195 222	1 952 222	1 847 000	205 222	2 052 222
2.	Komunikācijas pasākumi	45 000	5 000	50 000	45 000	5 000	50 000
3.	Programmas izvērtējums**	90 000	10 000	100 000	0	0	0
4.	Izglītošanas pasākumi	108 000	12 000	120 000	108 000	12 000	120 000
Kopā bez PVN		2 000 000	222 222	2 222 222	2 000 000	222 222	2 222 222
5.	PVN (no valsts budžeta līdzekļiem)			466 667			466 667
Kopā ar PVN				2 688 889			2 688 889

Piezīmes.

* Ja tiek pieņemts, ka EK piešķir Latvijai atbalstu 2 000 000 EUR apmērā. Izmaksu pozīcijas var mainīties atkarībā no EK piešķirtā atbalsta.

** Izvērtēšana jāveic par periodu no 2011.gada 1.augusta, līdz 2016.gada 31.jūlijam, bet atbalsts tiks izmaksāts 2016./2017.mācību gadā. Izvērtējums tiek veikts reizi 5 gados.

6. Par pasākumu īstenošanu atbildīgās institūcijas

Programmas ieviešanu koordinē ZM. 5.tabulā ir atspoguļota institūciju atbildība par pasākumu īstenošanu.

5.tabula

Programmā paredzētie pasākumi attiecīgajā mācību gadā

Sasaiste ar pamatnostādnēs noteiktajiem politikas mērķiem, rīcības virzieniem vai uzdevumiem (ja plāns izstrādāts pamatnostādņu ieviešanai)				
Plānā noteiktais mērķis	Veicināt svaigu augļu un dārzeņu patēriņu Latvijas skolēnu uzturā, vienlaikus izglītojot tos par veselīgas ēšanas paradumiem.			
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Nodrošināt skolēniem bezmaksas svaigus augļus un dārzeņus skolās visā Latvijas teritorijā.			
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Paredzētais finansējums (bez PVN)
1. Augļu un dārzeņu produkcijas piegāde un izdalīšana	Produktu izdales periods ⁴	LAD, ZM, IZM, skolas	Izdalītas ~7 milj. porcijas (37 porcijas vienam skolēnam)	1,9 milj. <i>euro</i> (ES 1,7 milj. <i>euro</i> , LV 0,2 milj. <i>euro</i>)
2. Komunikācijas pasākumi		LAD, IZM, skolas, ZM	Izgatavoti ~2000 plakāti un citi veicināšanas pasākumi	50 tūkst. <i>euro</i> (ES 45 tūkst. <i>euro</i> , LV 5 tūkst. <i>euro</i>)
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Paplašināt skolēnu zināšanas par veselīgu uzturu un svaigu augļu un dārzeņu nozīmi tajā.			
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Paredzētais finansējums un tā avoti

⁴ Saskaņā ar MK noteikumu Nr.519 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu piegādei skolēniem vispārējās izglītības iestādēs" 8.1.apakšpunktu.

Skolēnu izglītošanas pasākumi (saskaņā ar šī plāna 3.5.apakšpunktu un 2.tabulu)	produktu izdales periods	Skolas, VISC, IZM, LAD, ZM, LD, LAA	~ 152 000 skolēni ieguvuši zināšanas par veselīgu uzturu	120 000 <i>euro</i> (ES 108 000 <i>euro</i> , LV 12 000 <i>euro</i>)
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Programmas īstenošanas novērtējums, programmas efektivitātes izvērtējums un tās ietekme uz skolēnu ēšanas paradumu pārmaiņām, sniedzot priekšlikumus programmas pilnveidošanai, un administrēšana.			
Pasākumi izvīzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Paredzētais finansējums un tā avoti
Programmas izvērtējums	2016.gada 1.oktobris	BIOR, SPKC, VM, IZM, LAD, ZM	Izvērtēšanas ziņojums jānosūta EK līdz 2017.gada 29.februārim	100 000 <i>euro</i> (ES 90 000 <i>euro</i> , LV 10 000 <i>euro</i>)
Plāna administrēšana un informācijas sniegšana EK	produktu izdales periods	LAD		Atbilstoši LAD esošajiem budžeta līdzekļiem

Plāna īstenošanā iesaistīto institūciju kontaktinformācija norādīta šī plāna 1.pielikumā.

Plāna īstenošanā iesaistīto institūciju struktūrvienību kontaktinformācija

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Institūcija</i>	<i>Kontaktinformācija</i>	
1.	Zemkopības ministrija	<i>Adrese:</i>	Republikas laukums 2, Rīga. LV-1981, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67027010 / + 371 67027512, zm@zm.gov.lv
2.	Lauku atbalsta dienests	<i>Adrese:</i>	Republikas laukums 2, Rīga. LV-1981, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67027542 / + 371 67027120, lad@lad.gov.lv
3.	Izglītības un zinātnes ministrija	<i>Adrese:</i>	Vaļņu iela 2, Rīga. LV-1050, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67226209 / + 371 67223905, info@izm.gov.lv
4.	Veselības ministrija	<i>Adrese:</i>	Brīvības iela 72, Rīga. LV-1001, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67876000 / + 371 67876002, vm@vm.gov.lv
5.	Slimību profilakses un kontroles centrs	<i>Adrese:</i>	Duntes iela 12/22, Rīga. LV-1005, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67501590 / + 371 67501591, info@spkc.gov.lv
6.	Latvijas Augļkopju asociācija	<i>Adrese:</i>	Bezdelīgu iela 12, Rīga. LV-1048, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67428035 / +371 67428037, laas@laas.lv
7.	Latvijas dārznieks	<i>Adrese:</i>	Viestura iela 6, Bulduri, Jūrmala. LV-2010, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	67753111, ldarznieks@apollo.lv
8.	Valsts zinātniskais institūts „Pārtikas drošības, dzīvnieku	<i>Adrese:</i>	Lejupes iela 3, Rīga, LV – 1076, Latvija
		<i>Tālruna/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+371 67620513 / + 371 67620434, bior@bior.lv

	veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”””.	<i>adrese:</i>	
9.	Valsts izglītības satura centrs	<i>Adrese:</i>	Valņu iela 2, Rīga. LV-1050, Latvija
		<i>Tālrunis/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 67216500 / + 371 67223801, visc@visc.gov.lv
10.	Latvijas Valsts augļkopības institūts	<i>Adrese:</i>	Graudu iela 1, Dobeles, Latvija
		<i>Tālrunis/faksa numurs, e-pasta adrese:</i>	+ 371 63722294/+ 371 63781718, lvai@lvai.lv